JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Osaamisen muutos ja suunta Suomessa?

Sivistysvaliokunta, asiantuntijakuuleminen 12.11.2025

Arto K. Ahonen, KT. Dos

PISA kansallinen tutkimusjohtaja, Koulutuksen tutkimuslaitos

Osaaminen ja koulutuksen politiikkatoimet

Lukutaito, matematiikka, luonnontieteet - TIMSS ekvivalentti kansallinen keskiarvo

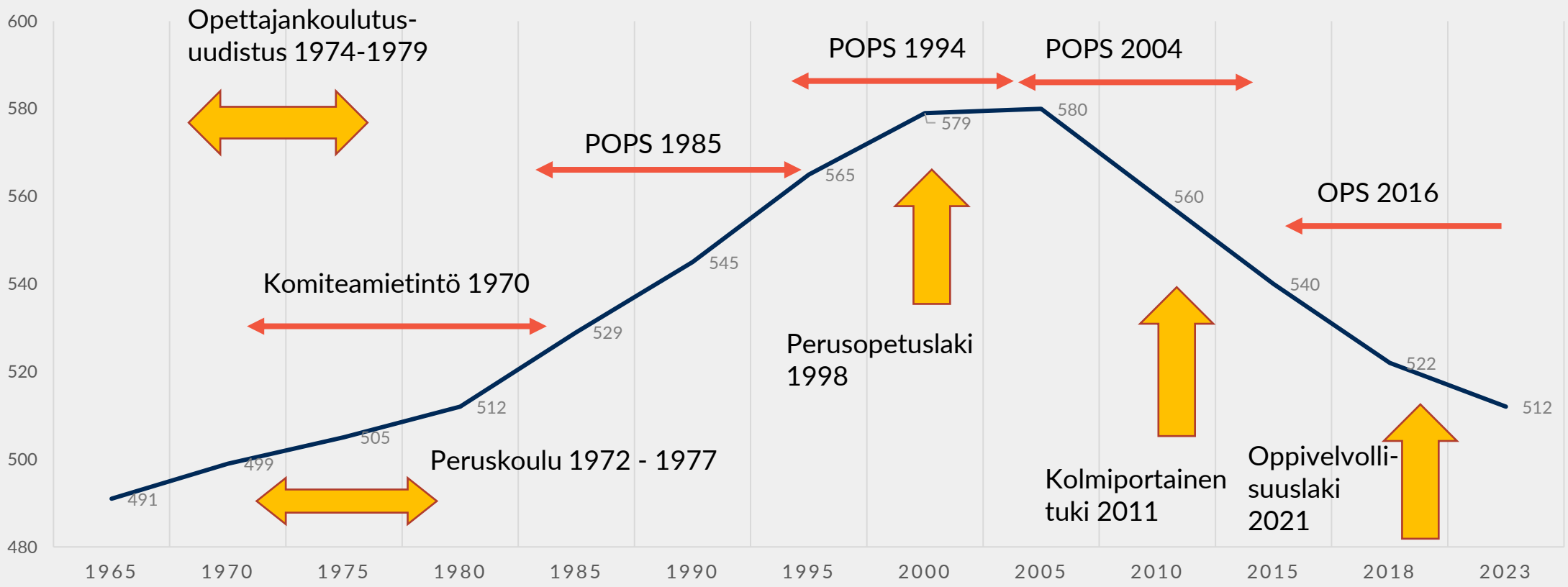

Mittaako PISA opetussuunnitelman mukaisen opetuksen onnistumista?

- PISA ei perustu opetussuunnitelmaan, vrt. TIMSS JA PIRLS ja KARVIn arvioinnit
- Arvioi viitekehyksiin perustuen, millä tavoin oppilas osaa soveltaa oppimaansa käytäntöön kytkeytyvissä tehtävissä
- PISA-osaaminen korreloi kuitenkin melko voimakkaasti Suomessa myös peruskoulun päättöarvosanojen kanssa (Pulkkinen & Rautopuro, 2022)
- Kansallisissa arvioinneissa trendit samansuuntaiset (Metsämuuronen, 2023)

Table 2
Correlations between PISA proficiency scores and school achievement.

PISA 2015	PISA reading scores	PISA mathematics scores	PISA science scores
Grade in mother tongue and literature	.58*** (0.01)	.49*** (0.02)	.56*** (0.01)
Grade in mathematics	.57*** (0.01)	.58*** (0.01)	.62*** (0.01)
Mean of science-related grades (physics, chemistry, biology, and geography)	.62*** (0.01)	.60*** (0.01)	.66*** (0.01)
GPA of theoretical subjects	.65*** (0.01)	.61*** (0.01)	.67*** (0.01)
PISA 2018	**PISA reading scores**	**PISA mathematics scores**	**PISA science scores**
Grade in mother tongue and literature	.62*** (0.01)	.49*** (0.01)	.56*** (0.01)
Grade in mathematics	.58*** (0.01)	.58*** (0.01)	.59*** (0.01)
Mean of science-related grades (physics, chemistry, biology, and geography)	.64*** (0.01)	.59*** (0.01)	.63*** (0.01)
GPA of theoretical subjects	.69*** (0.01)	.61*** (0.01)	.65*** (0.01)

Note: Standard errors are in parentheses. *** $p < .001$.

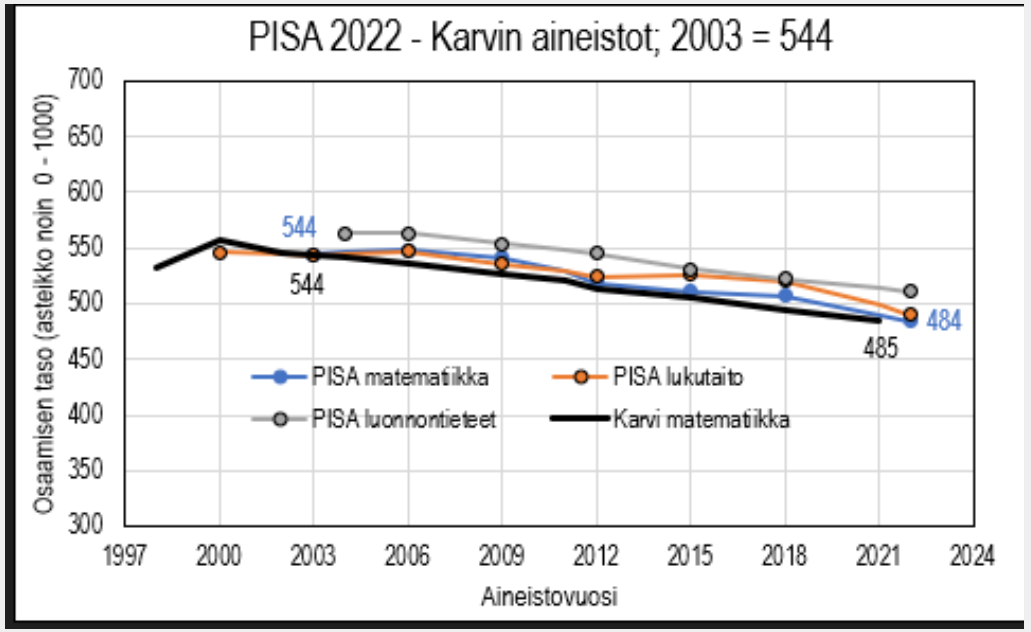

Koulujen arvosanat vs. osaaminen

8. Arvosanat ovat inflatoituneet: osaamisen lasku ei näy arvosanan muodostumisessa

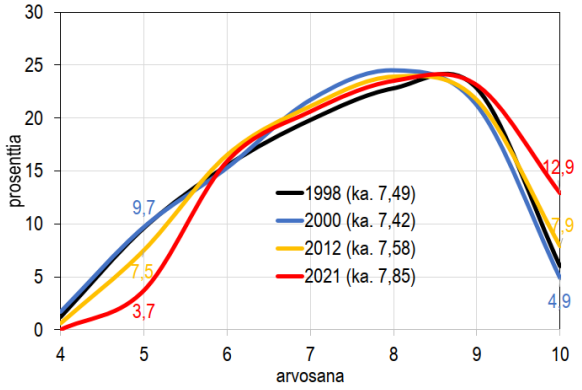

Osaamisen taso on laskenut tasaisesti vuodesta 2000. Jos arvosana kertoisi osaamisesta, osaamisen laskun tulisi näkyä myös arvosanoissa.

Arvosanoissa on kuitenkin vastaavana aikana tapahtunut muutos, jossa keskiarvosana on noussut 7,4:stä 7,8:aan.
Alimpia arvosanoja ei juuri anneta, mutta arvosanan 10 määrät ovat kolminkertaistuneet.

KANSALLINEN KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS

Opettajaan liittyvät tekijät

Metsämuuronen, 2023.

Kuvio 38. Matematiikan arvosanajakaumat lukuvuodesta 2018–2019 lukuvuoteen 2022–2023.

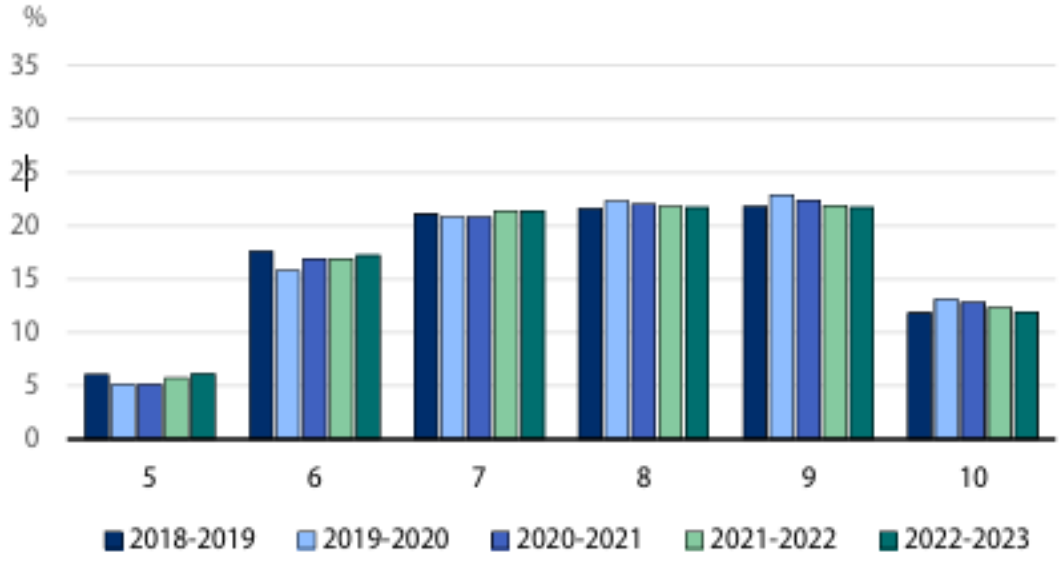

Pulkkinen ym., 2024.

Myös oppimaan oppiminen ja koemotivaatio ovat heikentyneet

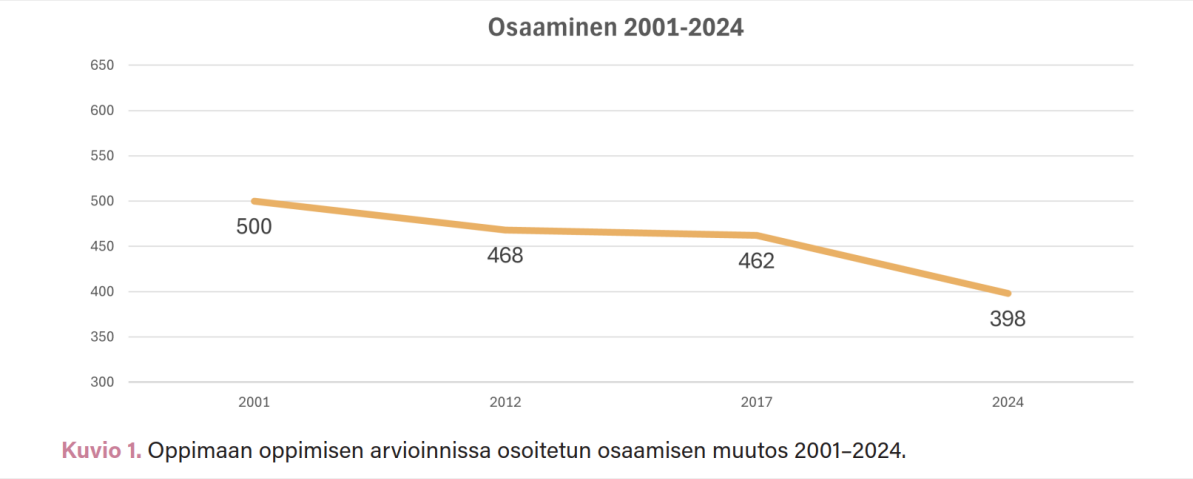

Kuvio 1. Oppimaan oppimisen arvioinnissa osoitetun osaamisen muutos 2001–2024.

Vainikainen, ym., 2025

Boxplot-jakaumat koemotivaation WLE-arvojen mukaan PISA 2015, 2018 and 2022

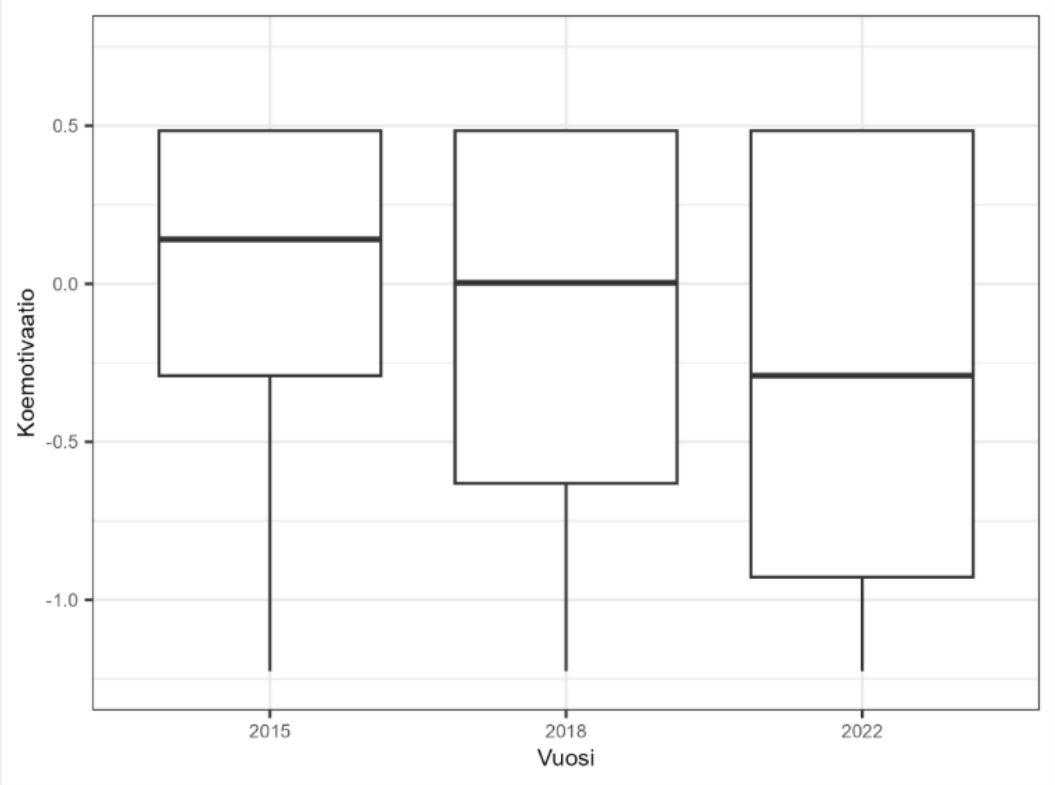

Mitä osaamisen heikentyminen merkitsee?

- Uhkakuva on, että koulutuksen taso rapautuu.
  - Osaaminen on aidosti heikentynyt
- Heikkojen osaajien määrä on kolminkertaistunut.
  - Kyseessä ei liene kuitenkaan muutos (ainakaan yksinomaan) oppilaiden kognitiivisissa kyvyissä?
- Onko nuorilla jotain sellaista osaamista, jota arvioinnit eivät tavoita?
  - Tapahtuuko oppimisen suhteen suurempi muutos, jota emme täysin ymmärrä, ja jonka äärellä olemme kaikki ihmeissämme?
    - Ongelmanratkaisu ja kriittinen ajattelu
    - Yhteistoiminta
    - Luova ajattelu
    - Digitaalinen oppiminen
    - Media- ja AI lukutaito (PISA 2029)

PISA 2022 Suomessa oppilaat kokivat olevansa vertailumaita itseohjautuvampia ja kouluissa tehtiin enemmän itseohjautuvuutta tukevia toimia.

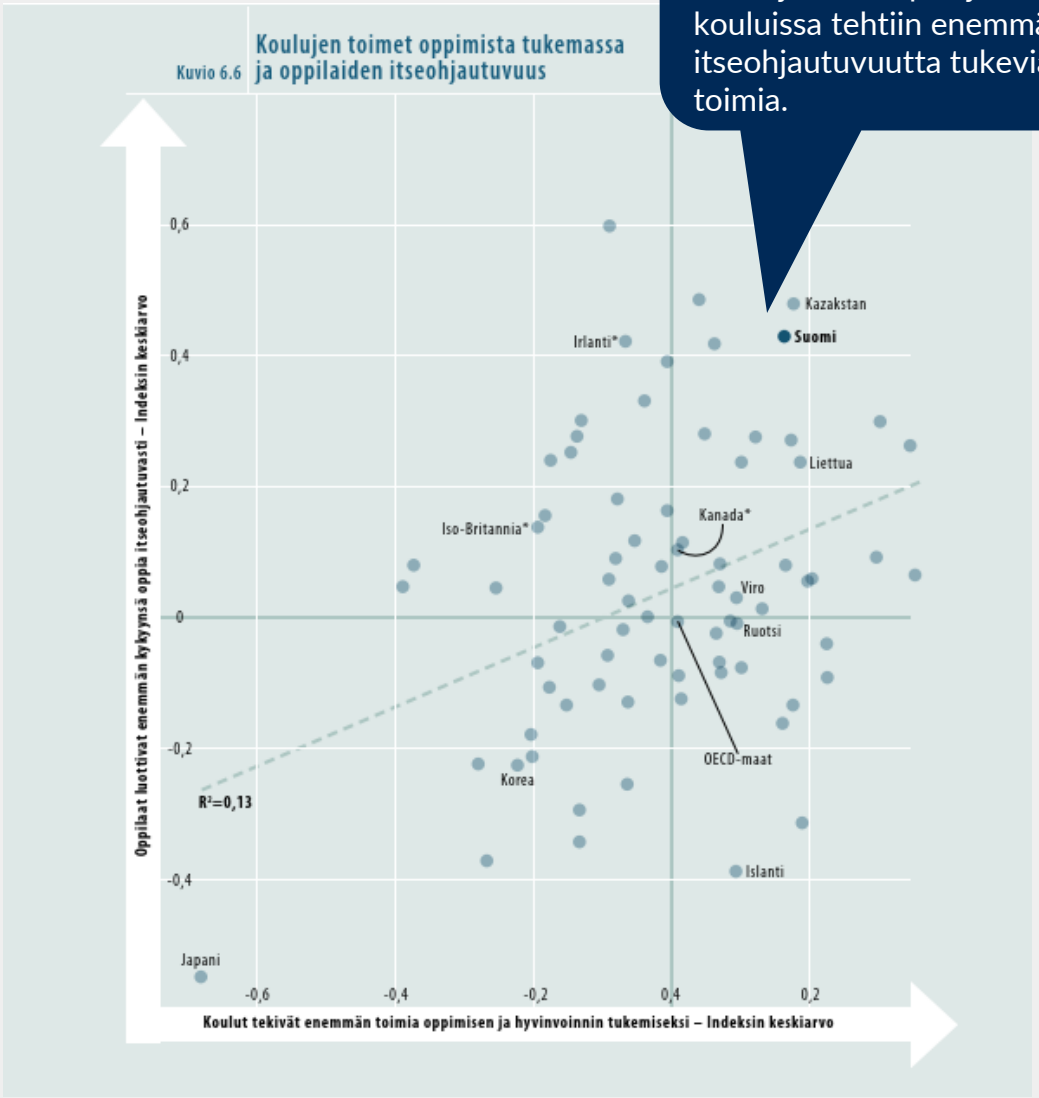

Mitä tehdä?

- Koulutus on perinteisesti mielletty kansalliseksi projektiksi ja sellaisenaan arvokkaaksi osaksi yhteiskuntaamme.

- Koulutusreformi?
  - Koulutuksen uudistaminen on joskus jopa tuskallisen hidasta, trendien kääntäminen on vaikeaa, eikä tuloksia ole nopeasti näkyvillä.

- Kokonaisvaltainen, rakenteisiin saakka ulottuva uudistus!

➔ Kun peruskoulua rakennettiin, oppia haettiin naapurimaista ja kauempaakin ulkomailta.

➔ Peruskoulu-uudistus oli perusteellinen ja rohkea! Löytyisikö vielä samanlaista henkeä?

➔ Millä tavalla koulutus tulisi nyt järjestää niin, että se parhaiten palvelee lapsia, nuoria ja yhteiskuntaamme tässä ajassa ja tuottaa sellaista osaamista, josta sekä nuoret itse että yhteiskuntamme tulevaisuudessa parhaiten hyötyisivät?

Kiitokset mielenkiinnostanne!

arto.k.ahonen@jyu.fi